

## Előfizetési ár:

Egész évre — — — 4 K.  
Fél évre — — — 2 K.  
Negyed évre — — — 1 K.  
Egyes szám — — 20 f.

Felelős szerkesztő:

**SUGÁR KÁROLY**  
m. k. erdőmester.

Főmunkatárs:

**BALOGH ERNŐ**  
m. k. erdőmester.

# AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,  
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

## Hirdetések

egy hasábos milliméter  
soronként 6 fillérrel szá-  
míttatnak.  
Az egész oldal négy hasáb  
széles.

Előfizetőknek az álláski-  
nált és kereslet rovata  
rövid közlésekre díjtala-  
nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,  
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-  
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»  
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.  
Kéziratok visszajáró adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.  
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-  
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

## TARTALOM.

A máramarosi csemeterítítő olló. (ábrával). (Biró Zoltán.)  
Milyen legyen a fejsze nyele? (—h.)  
A vörösfenyő. (—h.)  
A kunyhóvadászatok. (Gy. Gy.)  
Gazdasági tanácsadó: A lóhere mint a búzának előveteménye. (bl.)  
Különfélék: Egészségi tanácsok a földművelőknek. — Eleven nyu-  
lak befogása a Csalában. (S. K.)  
Szerkesztői üzenetek.  
Előfizetési díjak nyugtázása.

## A máramarosi csemeterítítő olló.

Kivonat *Biró Zoltán* m. kir. főerdésznek az E. L. múlt évi  
XI. füzetében megjelent cikkéből.

A máramarosszigeti erdőigazgatóság kezelése alatt álló luczosokban a 90-es évek eleje óta teljesen az ülte-  
tés által való felújításra tértünk át.

Az erdősítési módok közül csupán az ültetést választ-  
hattuk.

Ölماغas gyom és cseprentés között a vetési módok  
közül itt egyedül lehetséges feltetés tányérja már 2—3  
év alatt teljes arnyékba került volna, arra kellett tehát  
törekednünk, hogy ekkorra már olyan nagy luczesemetét  
telepítsünk oda, mely a veszedelmes környezettel a har-  
czot sikeresen felveheti.

Nagymennyiségű, erőteljes csemetére volt szükségünk  
rövid időn belül, mert az első kísérlet gyanánt kiültetett  
részint kétéves, részint pedig sűrű vetésből származó  
hároméves csemetéinkből még hirmondó is alig maradt.

Legközelebb állott az iskolázás gondolata, ennek a  
keresztülvitele azonban nagyon sok nehézségbe ütközött.  
Szűk, árnyékos völgyeinkben csemetekertnek alkalmas  
terület kevés van, az iskolázás pedig legalább 1½ akkora  
területet igényel, mint ha vetésből neveljük a csemetéket.

A második akadály a munkaerő hiánya volt.

Nagymérvű erdősítéseink az iskolázásra alkalmas  
hónapok alatt az összes munkaerőt lekötötték, a későn  
átiskolázott csemetéknek pedig 30—40%-a rendszeren  
tönkrement.

A harmadik akadály a költség volt.

1000 drb. csemete átiskolázása, az iskolázásra szánt  
terület felásásával, csemetekiemeléssel stb. együtt többé

kerül 1 koronánál, felemészt egy teljes munkanapot,  
a mi pedig nálunk, a hol évente 8—10 millió csemete  
került kiültetésre, nagyon jelentékeny kiadási többletnek  
felel meg.

Olcsóbb, gyorsabb és mégis biztos megoldást kellett  
tehát keresnünk.

Eleinte csak a vetés sűrűségét redukáltuk.

Evvel azonban pórul jártunk.

Egy száraz, hideg, hószegény tél s a rákövetkező  
cserebogárjárás a friss vetésből származott csemetéinket  
annyira megtizedelte, hogy a harmadik évben jelenté-  
keny csemetehiányunk mutatkozott.

Újból fokoztuk tehát a vetés sűrűségét, s a második  
év elején a sűrű csemetesorokat részben gyomlálás útján,  
részben pedig ollózással, vagyis a csemeték egy részé-  
nek kinyírásával átritkítottuk.

A gyomlálás még nedves időben sem bizonyult cél-  
szerűnek, mert a kis csemete kihuzását a közvetlen  
szomszédai is megsínylették.

Az ollózástól viszont a munkások idegenkedtek, mert  
erre alkalmas szerszámunk nem volt.

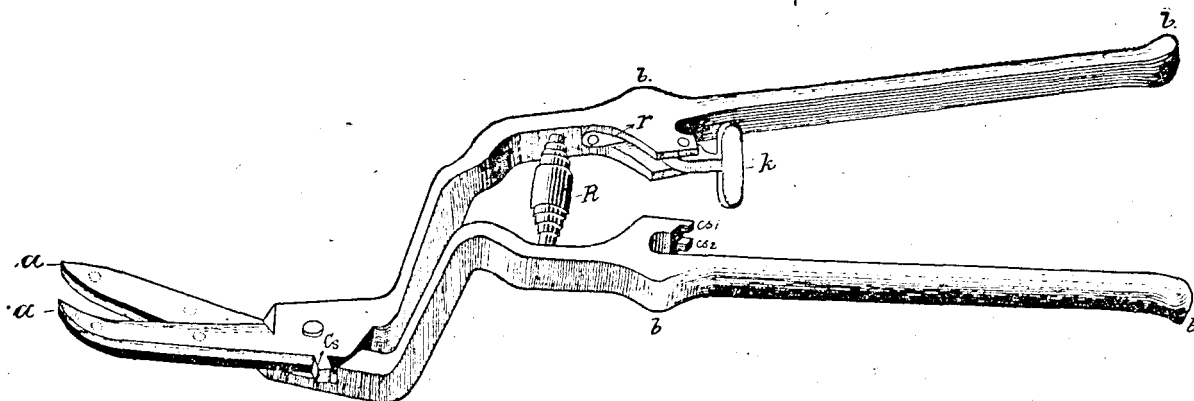
Ötévi állandó kísérletezés és próbálgatás eredménye  
a rajzban ide mellékelte kis szerszám, melyről most már  
nyugodtan állithatjuk, hogy a kívánalmaknak teljesen  
megfelel.

A részletes leírás teljesen felesleges, mert a rajzból  
az olló alakja kivehető, csupán egyes alkatrészeinek  
célját kívánom röviden ismertetni.

Az olló váza öntvény (mert így olcsóbban állítható  
elő), s ehhez vannak a sötétebb színnel és «a a» betűvel  
jelölt aczélpengék a rajzon is látható négy teljesen  
lecsiszolt csavarral hozzáerősítve.

A «b b» betűvel jelölt bütykök az ollónak a munkás  
kezeiből való kicsuszását akadályozzák meg s a körül-  
belül 1 cm. magas szárnak a két bütyök közé eső része  
a külső oldalon teljesen le van gömbölyítve, hogy a  
munkás kezét fel ne törje.

A csukott ollót az «R» spirálrugó önműködőleg  
nyitja, a mi a munka megkönnyítése céljából feltét-  
lenül szükséges. A «Cs» csap (melynek az alsó olló-  
száron levő párja a rajzon nem látszik) az olló tulságos  
kinyílását akadályozza meg.



Ennek kettős előnye van.

Egyrészt a két élhegy  $1\frac{1}{2}$  cm-nél messzebb nem távolodhat egymástól, s így meg van akadályozva az, hogy a vigyázatlan munkás egyszerre egész csomó csemetét kinyirjon.

Másrészt az «R» rugó a két szár közül ki nem eshetik.

A nyél belső oldalán levő két nyulvány egyrészt megakadályozza azt, hogy a munkás az olló éleit a metszéshez szükséges mértéken túl egymáson átszorítsa, másrészt az olló az egyik nyulványon elhelyezett és «r» rugóval merevített «K» kapcsolónak a «CS<sub>1</sub>» és «CS<sub>2</sub>»-vel jelölt csapok mögé való beszorításával elzárható és akár zsebben is könnyen szállítható.

A záróeszközt azért nem lehet a nyél végén alkalmazni, mert itt a munkás tenyerét könnyen becsípi.

A nagyon csinosan kiállított olló a «Keszner Izidor és fia» czégnél, Máramarosszigeten, darabonként 10 K. 20 fillérért kapható, a megrendelést írásbeli megkeresésre a máramarosszigeti erdőigazgatóság szívesen közvetíti.

Néhány szót még az ily módon való csemetenevelés előnyeiről.

Egy a Fekete-féle vetőgéppel vetett, 1 m. hosszú sorban ily módon 60—100 drb. nagyon szép, erőteljes csemetét nevelhetünk. A csemeték száma a fanem és a csemetekert minősége szerint változó, de néhány apró kísérlettel minden nehézség nélkül megállapítható.

Aránytalanul kevesebb területre van szükségünk, mint az iskolázásnál, s elesik az a hátrány, hogy a csemeték az átültetést megsínylenék.

A megmaradó csemeték gyökere vagy törzse meg nem sérül, mert az ollónak teljesen legömbölyített hegye elől a legvékonyabb csemete is kitér.

A kétszeri ollózás költsége az átiskolázással járó kiadásnak alig 10—12%-át teszi ki s az ugyanilyen arányban kisebb munka nincs annyira időhöz kötve, mint az iskolázás.

Az olló gondos kezelés mellett hosszú ideig tart, éle ki nem csorbul, mert egyrészt a penge lapjára majdnem merőlegesen van köszörülve, hegye pedig felfelé van hajlítva, s így a kövek felett elcsuszlik.

Szem előtt tartandó az ollózásnál az, hogy azt lehetőleg korán, ha lehet a tenyészet megindulása előtt végeztessük, egyrészt azért, hogy a zsenge friss hajtá-

sokat a munkások ollózás közben le ne törjék, másrészt, hogy a csemeték a tágasabb növőter előnyeit már a tenyészeti időszak elején élvezhessék. Szükséges továbbá, hogy a metszészlap a föld színéhez lehetőleg közel legyen, mert máskép a csonkon esetleg visszamaradt oldalrügyek kihajtanak.

Az egyéves csemeték ollózásánál nem szükséges, sőt nem is czélszerű mindjárt a hároméves korban kívánt csemeteszámig ritkítani, mert így, ha a csemetéket második életévükben valami elemi csapás éri, nem kell készlethiánytól tartanunk.

Végül jó az átollózott csemeték sorközeit korán felporhanyítani, hogy az erősebb fejlődésnek induló csemeték elegendő táplálékot találjanak.

### Milyen legyen a fejsze nyele?

A fejsze nyelének egyik legfontosabb kelléke, hogy az könnyen kezelhető, szép, ovális s a különféle czélra szolgáló fejszéhez hozzáillő legyen, vagyis ne legyen se túlságos erős, se nagyon gyöngé. Magától értetődik, hogy a fejsze nyelének tartósnak is kell lennie s ezért mindig simarostú fából kell azt készíteni, mert a rossz fából készített fejszenyel nagyon sok bosszuságot és kellemetlenséget szerez a vele dolgozó munkásnak s a mellett a végzett munka minősége és mennyisége is mögötte marad a jó szerszámmal végzett munkának.

Fejszenyelének tagadhatatlanul legjobb és legalkalmasabb az elsőrendű amerikai hikkóri-dió (*Carya alba*); ennek szíjácsa fehér, gesztje barnásszínű, szövete hasonlít a mi diófánk szövetéhez, úgy hogy munkásaink gyakran fehér diófának is nevezik. Fája igen kemény, nehéz, rugalmas és szívós, nagymértékben hajlékony és szilárd, mely tulajdonságainál fogva a kocsigyártásban és gazdasági gépek készítésénél pótolhatatlan. Nálunk is ebből szokták a drágább hintók aljrészeit készíteni. Fejszenyelek készítéséhez alkalmas prima fa azonban csak igen kis mennyiségben kerül piacra, hanem inkább csekélyebb értékű, prima árúnak megjelölt szürke, vörösbé hajló és vörös nyelek, a melyek azonban a fehér fából készült fejszenyeleket minőség tekintetében meg sem közelítik. A hikkóri-dió hazánkban is előfordul, néhol nagyobb mennyiségben is, azonban ennek fája már kevésbé szilárd, mint az amerikai hikkórié.

Honi fanemeink közül legjobb fejszenyelet ad a som, de miután erdőgazdasági szempontból a som nem bir jelentőséggel s azt többnyire kivágják, így ritkán ér el oly méretet, hogy abból pl. egy nehéz pörölynyelet lehetne készíteni. A kőris szintén elég jó szerszámnyélnek, a tölgy azonban nem, mert nagyon ég a kézben.

Legnagyobb elterjedésnek örvend a gyertyánfából készült fejszenyél s ez a legháládatosabb is, mert nem ég a kézben, hanem olyan fogása van, mint a papírnak; minél tovább dolgozunk vele, annál lágyabb fogása lesz. De nem akármilyen és bárhonnán vett gyertyánfa szolgáltat kiváló minőségű fejszenyelet, sőt még az sem mindegy, hogy azt a törzsnek melyik részéből készítjük. Jó termőhelyről, völgyekből, vizenyős vagy homokos területekről származó gyertyánfát nem kell szerszámnyélnek feldolgozni, mert ez nem lesz olyan jóminőségű, mint az olyan fából készült, a mely sziklás talajon nőtt, a hol a törzs a szélnek és hidegnek jól ki volt téve, a mely tehát csekély növekvést mutat és sűrű évgyűrűkkel bir. Az ilyen helyen nőtt fiatal, mintegy 15 cm. átmérőn aluli törzseknek két méter magasságig terjedő része adja a legkitünőbb fejszenyelet; a 3—4 méter magasságig terjedő törzsrész is alkalmas ugyan még fejszenyélre. de már nem olyan jó minőségű, mint az előbbi s azért ebből inkább ásó- vagy kapanyelet kell készíteni. Az ilyen fa a száradásnál egy igen finom, kemény, az öntöttvashoz hasonló kérget kap.

Hogy egyes iparágaknál a gyertyánfából készült szerszámnyeleknek rossz híre van, az abban leli magyarázatát, hogy a gyárosok akármilyen gyertyánfát felhasználnak nyelek készítésére s a fát ritkán hasítják, hanem legtöbbnyire vastag pallókból fűrészelik, a minek természetesen nem szabadna megtörténnie. Fontos körülmény még az is, hogy a gyertyán téli vágású legyen, mert a nedvkeringés idejében vágott fa szerszámnyeleknek már kevésbé alkalmas.

Sokat szenved a szerszámnyél azáltal, ha a szerszámot — a mint ezt legtöbbben teszik — használaton kívül valamely sötét, félreeső zúgba, nedves helyre bedobják, a helyett, hogy azt szellős, világos helyen felakasztanak. A száraz tölgyfából készült nyél ezt az eltevési módot egy ideig csak kibírja valahogyan, de a gyertyán hamar megszurkül s bár még nem megy tönkre, de nem is lesz már olyan tartós.

Súlykokat a törzseknek abból a részéből kell készíteni, a hol a gyökerek összenöttek. (—h.)

### A vörösfenyő.

Mezőgazdasági művelésre alkalmatlan hegyvidéki területeknek luczfenyővel való betelepítését célszerűnek és jövedelmezőnek tartják. Vannak azonban olyan talajnemek és olyan fekvésű helyek, a hol a luczfenyő egyáltalán nem boldogul, hanem csak nyomorúságos növekvést mutat s előbb-utóbb megredvesedik. Ilyen helyek a magas fekvésű, szeleknek, viharoknak, hónyomásnak kitett területek, továbbá különösen a nyíltfekvésű, mésztalajú, száraz, déli lejtők. Ilyen helyeken a luczfenyőt, mely-

nek laposan szétágazó gyökerei, sűrű ágazata és eléggé tömötten álló tűi vannak, a vihar könnyen kifordítja, a hó összetöri vagy pedig még fiatal korában elpusztul a forró, száraz mésztalajban.

Ilyen mésztalajú, magas fekvésű, szélnek és hónyomásnak kitett területek beerdősítésére legalkalmasabb fanem a vörösfenyő, melynek tulajdonképeni hazája az Alpok és a Kárpátok, a hol több mint 2000 méter tengerszin fölötti magasságra is fölmegey. A vörösfenyő szereti a mésztalajt, legjobban díszlik nyílt, világos, szellős helyeken, érzéketlen a fagy iránt és nem szenved sem a vihartól, mert ágai és tűi vékonyak s így a szél erejének nem nyújt elegendő támpontot, sem a hónyomástól, mert tűit télen elhullatja s így a hó a vékony ágak közt a földre hull. Gyökerei a száraz mészkőzet hasadékaiba mélyen behatolnak s így a fa egyrészt támasztékot talál a szél és vihar ellen, másrészt pedig elegendő nedvességet kap ahhoz, hogy állandóan üde maradjon. (—h.)

### A kunyhó vadászatok.

Irta: Gy. Gy.

Nem csupán hasznothajtó vadászkedvtelés az, ha az uhúval, mint csalogató szárnyassal vadásztatunk, hanem egyben az ornithologia, az aviphenologia és a szárnyasok biológiájának szempontjából a tudománynak is szolgálatára lehetünk azzal, ha a döggunyhó és az uhukunyhó körül lefolyó jeleneteket, a tudomány szempontjából beható megfigyeléseink tárgyává tesszük. A ragadozó szárnyasvilág életmódjával, szokásaival, természetével a vadászember csak oly alaposan tisztában kell hogy legyen, mint a legtudósabb ornithologus. Ha aztán mindazokat a tüneteket megfigyelni és értékesíteni volt képes, a miket a leskunyhók körül huzamosb időn át folytatott észleletei közben magáévá tehetett, úgy bizvást versenyre kelhet a gyakorlati ornithologussal is, a minek aztán végeredményben kétségtelenül a vadvédelem is hasznát vallja azáltal, hogy az abszolút káros ragadozó szárnyasokat, vadászterületei köréből képes lesz véglegesen távoltartani; a kevésbé káros, sőt némi részben még hasznot hajtó ragadozó szárnyasokat pedig, a minők például a vetési varju az év bizonyos szakában, avagy a vércse stb. kellő egyensúlyban fogja tartani, olymódon, hogy legfeljebb onnan zavarja őket tova, a hol éppen a becsesebb szárnyasvad óvásáról van szó.

A hivatásos vadászember, ha tanulmányozni és tanulni akarja a ragadozó szárnyasok kétségtelenül érdekes világát, tulajdonképen három helyen cselekszi ezt, ú. m. az uhukunyhó és a döggunyhó körül, azután pedig a ragadozó szárnyasok fészkelő és költő helyeinek kikutatása és elpusztítása közben. E három közül kétségtelenül az uhukunyhó az, a mely a legtöbb tanulmányos és egyben érdekes megfigyelésre nyújt alkalmat. A leskunyhók körül a vadászemberen és az ornithologuson kívül vajmi sokat tanulhat még a szárnyaspreparátor is, a mennyiben a leskunyhó és az

uhu körül összeseregülő különböző szárnyasok viselkedéséből, a kitömendő objektumoknak plasztikailag és élettanilag egyaránt hű képét lesz képes magának megalkotni, s így nem fog elijesztő múmiákat készíteni, a minőkkel pedig lépten-nyomon találkozhatunk nemcsak a múzeumok és tanintézetek oktatni hivatott gyűjteményeiben, hanem a becsesebb trofeagyűjtemények fölött rendelkező vadászemberek értékesebb gyűjtemény-tárában is. Az élettanilag rosszul sikerült, nem élet-híven ábrázolt preparátumok, sem a preparátornak, sem pedig a vadásztulajdonosnak nem válnak dicséretére.

A ki a természet birodalmának teremtményeit min-tázní kívánja, az előbb alaposan kell, hogy tanulmányozza magát a nagy természetet. A természet titkainak bizonyos előismerete nélkül, a legegyszerűbb erdő-esősz is csak oly tájékozatlan és hasznavetetlen közege a vadászat és erdészet ügyének, mint a tengereken túl fekvő országokból oroszán- és tigrisbőr-gyűjteményekkel megrakodottan hazatérő nimród. Az állatvilágban lefolyó harcokat, a ragadozók szenvedélyes küzdelmeit egymás között, alig akad alkalmunk oly közvetlen hű-séggel megfigyelni, mint épen a leskunyhók körül. Persze a ragadozó szárnyasok világának igazában alapos megfigyelőivé csak akkor fogunk válni, ha bennünk a természetbuvár és az ornithologus, a vadászember fölött bizonyos mértékben uralmat tud gyakorolni; tehát nem szükségkép élünk kizárólag csak a fegyverviselés jogával, hanem élénkén megfigyelünk előbb mindent, a miből tanulságosat meríthetünk s csak akkor nyulunk a fegyverhez, a midőn alkalmunk volt eleget tapasztalni. A ki a leskunyhók körül felbukkanó ragadozó szárnyast, feltűnése első pillanatában már ledurrantani kívánja, az soha tapasztalt, gyakorlott kunyhó-vadászszá nem válik. Igaz, némi megfigyelésre ad alkalmat a vad akkor is, ha azt fogságban tartjuk, csak hogy ez az állapot sohasem fogja a szárnyas vad valódi karaktereit feltüntetni; a fogva tartott állatobjektumnak nemcsak szokott magaviselkedése alakul át idővel, hanem az külsejében is eltéréseket fog mutatni, így nevezetesen tollazata fakóbb, gyéreb, edzett karmai puhábbak, finomabbak lesznek, sőt szeme is veszít addigi élénkségéből; igazi megfigyelésre tehát csak a szabadban forgolódo szárnyasvad adhat alkalmat. Fogságban őrzött vándorsólyomnak, a szabadban szép aranysárgás karmai, az állandó gondozás mellett is, piszkos olajzöldes színt öltöttek. A kabák érdes csüdjé és karmai, a fogságban csakhamar simákká váltak. Állatkertekben őrzött saspéldányok karma sobasem oly szép színezetű, szemük fénye nem oly villogóan élénk, mint egy-egy az uhukunyhó körül megfigyelt, szabadon keringő saspéldányé. Maga az uhu s általában a bagolyféle, habár a fogságban általában jobb kondíciót is tarthat, mint bármely egyéb ragadozó szárnyas, külszínében és szemeinek tűzében általában fakóbb, mint a szabadban élő atyafisága. Az erdők mélyében zsákmányoló uhu szeme szép aranysárgásan forforéskáló fényű, míg a fogságban tartott uhué in-

kább narancssárgás, fénytelen, sőt nézése is majdnem egykedvű.

Akár uhukunyhó, akár pedig a döggkunyhó védelmében tartott les-obszervatoriumokról legyen szó, egyaránt közvetlen közelből van alkalmunk a kunyhók körül jelentkező szárnyas-ragadozók test- és magatartását, szárnyuk, kormányzótollaik, csőrük és karmaik jellemzőbb mozdulatait, röptük mikéntjét, támadásaik és védekezésük, összes fortélyait a legapróbb részletekig megfigyelni. A kunyhóvadászaton kívül, semmiféle egyéb módszer sem nyújt még megközelítőleg is olyan alkalmat ahhoz, a mely mellett a szárnyas vadat, a maga természetes mivoltában megfigyelni tudjuk. Egy-egy kitanult, idősebb vándorsólyom, dühtől szikrázó szemével, néha órahosszat is állandó figyelemmel kíséri a halálos ellenfél minden egyes mozdulatát. A sólyom felháborodásában elgyönyörködő vadászember, igyekezni fog minél továbbra kitolni a czélozás időpontját, csak hogy hosszasabban élvezhesse a gyűlölt uhu ellen fel-dühödt ragadozószárnyas érdekes viselkedését. Csak a tapasztalatlan vagy épen a telhetetlen koczapuskás fogja a kétségtelenül ritkán kínálkozó kedvező alkalmat tüstént kihasználni, hogy gyilkolási vágyát tüstént kielégítve ledurrantsa az érdekes objektumot, mielőtt azt közelebbi megfigyelések tárgyává tehetné volna. Persze az ilyen puskásoknál legtöbb esetben a czélbakapás mellett is marad a dolog s az éber szárnyas, főként az éles érzékű sólyom, a kikandikáló s csak parányit is meg-megrezzenő fegyvercső megpillantására, éktelen «gia-gia» kiáltozással fog az egyaránt megvetett uhu és puskása közeléből tovazállani, hogy könnyed, mondhatnók elegáns szárnycsapásaival már réges-régen a messzi éther rétegeit hasítsa, mielőtt még a hűledező puskás tudatára is ébredne annak, hogy miért is röpült el oly hamar a biztosnak látszó czélpont! Szárnyast így sem megfigyelni, sem czélba venni nem lehet.

Az uhu, sőt a döggkunyhók szerkezetét és felállítását ezúttal részletesen ösmertetnünk szükségtelen. Szaklapjaink, vadászati szakmunkák, de legfőként a vadászgyakorlat amúgy is részleteset tudnak azokról. Vajmi bajos dolog, sőt háládatlan feladat újításokkal előhozakodni, a mikor aztán a gyakorlatban el-elmulasztott valami csekélyebb árnyalat is, sok esetben eredménytelenséget szül, a minek aztán az lesz a vége, hogy a tanácsadó újítót rendszerint leszidják. A régi időkből bevált, ősapáról dedunokára szálló vadász-metódusok, bizony az uhu- és a döggkunyhók szerkezete s az ott tanusítandó viselkedés tekintetében egyaránt a legajánlatosabbak; egy-egy jelentéktelenebb újítás vajmi kevéssé érintheti a kipróbált vadász-módszer változatlan lényegét. Így tehát magam is idevágó, hosszas tapasztalataim daczára legfeljebb egy-két megjegyzésre szorítokozom.

Hogy föld alatt, avagy a föld színén állítsunk-e kunyhót, ez általában nyílt kérdésként szerepel. Elsősorban a terep és a talajalakulat az, a melyhez alkalmazkudnunk kell akkor, a midőn arról van szó, hogy egy-egy a ragadozó szárnyasok által sürűbben látogatott pon-

ton kunyhót állítsunk; kétségtelenül előnyt adhatunk aztán a föld színe fölött kellően konstruált kunyhónak annyiban, a mennyiben az tartózkodási helyként egészségesebb és kellemesebb is, mint a nedves aljú talaj mély, egészségtelen gödrei. Dombos-hegyes vidék egyenlőtlen emelkedésű pontjain épen nem czélszerű a föld színe alá helyezett kunyhó, a melyből a tájat sem lehet figyelemmel kíséreni; viszont egyenletes, sík alföldi vidéken a föld színe alá mélyített kunyhó czélszerűbb, miután az így kevésbé oly szembeötlő ott, mint a magaslatok cserjései és bozótneműi közé egyébként ügyesen elrejtett dögkunyhó- vagy uhulak.

Akár felső, akár pedig alsó elhelyezésű kunyhóból kívánjunk megfigyeléseket tenni, nagyon is ajánlatos a felállított kunyhót legalább néhány hónapon át teljesen használatlanul hagynunk; ezalatt ugyanis a bozótfele s a felburjánzó giz-gaz; kellően ellepi és észrevehetlenebbé teszi a helyet, úgy hogy a kunyhó tájékán időnként megforduló különböző ragadozóféle, a kunyhó veszélytelennek látszó jelenlétéhez, lassanként hozzászokik.

Különös gondot kell arra fordítani, hogy a bejáratul szolgáló kunyhónyílás, csak úgy mint a kunyhó különböző oldalain szabadon hagyott megfigyelő rések, olymódon legyenek bokrok, bozót, magasabb növésű dudvafele, kuszónövényzet stb. effélével kívülről elfödve, hogy a künt tartózkodó objektum, így első sorban az éles érzékű ragadozó szem, mitse sejtessen a bent ólálkodó veszedelmek felől; viszont a bent tartózkodó vadász a kunyhó minden oldala felé tetszés szerint és elég kényelmesen forgolódhasson fegyverével együtt; úgy egyben az elfödött rések daczára is élesen figyelhesse a kunyhó körül történő eseményeket. E célra szolgálhatnak a kunyhó falain belül ügyesen alkalmazott tolokák is. A kunyhó tetőzetén okvetlenül rést kell hagyni; ugyanis egyes szárnyasok, így nevezetesen az ölyv, a kánya, a vérese, a gébics és a szarka, többnyire csak hallatják hangjukat a nélkül, hogy pl. az oldalrések valamelyikén át jelenlétükről tudomást szerezhetnénk, míg a helyesen alkalmazott óvatosan kissé eltologatható tetőszerkezeten át, a fent keringő ragadozók valamennyiét szemmel kísérhetjük.

Nyílt területeken felállított kunyhót czélszerű egy-egy olyan terebélyes, magányosan álló fa közelébe helyezni, a mely míg egyrészt kiválik egyéb fatársai közül önként is kinálkozik a legtöbb ragadozó szárnyas számára, leszállóhelyként; másrészt pedig az ágakra telepedő szárnyasok így nemcsak jó célpontot adnak, hanem egyben alkalmat nyújtanak a vadásznak, a magukat biztonságban érző szárnyasok viselkedését, főként pedig az uhuval szemben tanúsított magatartását is, közvetlen közelből megfigyelgetni.

Fában szegény sík alföldeken, mesterségesen felállított egy-egy ilyen pihenő fa, a tovahuzó szárnyasrablókra azért sohasem gyakorol oly vonzerőt, mint a természetes élőfák nyújtotta kétségtelenül biztos nyugvóhelyek.

A beszolgáltatott orvmadarak meghatározásában manapság is, hazánk szerte nagy a tájékozatlanság.

Pedig hát eléggé szembeötlő külső ismertető jelekként szerepelnek: a test nagysága, a tollszín, a farkhossz, a láb és a csüd tollas vagy tollatlan volta, a karmok színe, főként pedig a farktollak rajza. A ki a megkülönböztetésekben az elősorolt külső jelek után igazodik, az aligha fog tévedni s esetleg egerész-ölyvként héját vagy más egyéb ragadozó szárnyast beszolgáltatni.

Testnagyság tekintetében, nagyobb termetet csakis a sasnál és a pusztuló keselyűnél találunk. A keselyűt illetőleg, a mint Herman Ottó mondja: «Amióta az elhullott jószág temetését törvény rendeli, a keselyű minden faja nagyon megfogyott Magyarországon.» S ez jól van így. Míg a nagy fest mellett a sasnak nyaka tollas, addig a keselyűé csupasz.

Akad azért közép nagyságú sas is, csak hogy egyéb közép nagyságú orvmadártól a sasfélét mindenkor élesen meg fogja különböztetni az ujjakig tollas lábszár. A sasnál kisebb alkat a sólymoké és a héjáké; ám a sólymot és kelecsent, fűrészfog alaku felcsőre és jellegzetes gömbölyű orrlíka megkülönbözteti egyébtől, a héját pedig élénk sárgás szeme jellemzi.

A rozsdasárga vagy hamvasszürke fejtollazat vércsére vall; míg az általánosan vörhenyes színezet a kányákat jellemzi.

A szürke szín a kaba karakterisztikum; azért a hamvas színezetű sólymot gömbölyű orrlíka tüstént meg fogja különböztetni a kabától, vagyis herjókától.

Fehér vállfoltot csupán a parlagi, a kőszáli öreg és a törpe sason észlelhetünk.

Az alsó testen, a hosszú, sűrű és sötétszínű vonalrajz a ragadozó fiatalabb korára vall; minél halványabb itt a mintázat, annál idősebb példány van előttünk.

Tiszta fehér farkot csakis a réti sasnál és a sárga ölyvnél találunk.

A fark mustrázata kétségtelenül a legbiztosabb jel aztán, a melyből a ragadozó fajára következtetést vonhatunk.

A héjánál, a karvalynál és a verebészólyomnál a szürkés farkot 4—5 feketés sáv keresztezi. A karvaly galambnagyságú, a héja jóval nagyobb, a verebészólyom vagy ölü a három közül a legkisebb, jellemző gömbölyű orrlíka után a másik kettőtől különben is hamarosan megkülönböztethető.

Három, legfeljebb négy széles, ám elmosódott feketés sáv keresztezi a pühőkök, a circetinák farkát.

Felváltva három széles és három keskeny sáv tarkítja a pőszérek, a Pernisek, így a darázskánya farktollát.

Hat egyforma, gyéren tarkázott feketés farkos diszít a halvágók a Paudioninák farktollazatát.

Az ölyvek barnás farkát már 13—14 sötétebb sáv is keresztezi.

A kelecsent vagy rárót a Hierofalco-t teljesen gömbölyű farkfoltok jellemzik. A vadászólymok farkán a gömbölyűded alak oldalt kissé benyomott, szabálytalan alkatot mutat; sőt az idősebb példányok farkát 7—8 keresztszalag is diszíti.

Számtalan sáv borítja a fecskefogó sólyom szembeötlően rövid farkát.

Széles, csücsán szalagos, sűrűn sávzott farka van a véresének.

Sötétbarna sávokkal diszitett erősen villázott a vörös kánya farka.

Inkább csak kissé kimetszett, semmint villázott farkú a déli vagy egyiptomi kánya.

Szürkeszalagos a kőszáli sas hosszúkás farka, míg a parlagi sasok szürkés-fekete farkát valamivel sötétebb széles végöv és szalagsávok ékítik. Kétség esetén a fehér vállfolt mindig tájékoztatni fog affelől, hogy sas-sal vagy egyéb speciessel van-e dolgunk.

Egyaránt sávós és foltos a kabák, vagyis herjókák farka.

Jellemzően hosszabb farkot az orvmadarak közül a kőszáli sasnál, a héjánál, a kabánál, a nagyobb sólyomfajtáknál és a kányánál fogunk találni.

Ha a szárnyasragadozók imént körvonalozott farktoll jellegzetességeit csak némi figyelemre is méltatjuk, tájékoztatlanabb vadászmi voltunk mellett sem fogunk a kunyhóvadászaton, épen a fajok mibenlétének megállapítása körül ide-oda tapogatózni.

Hogy minő ragadozó szárnyas fajtákkal találkozunk az uhu- és a döggkunyhó körül, azt huzamosb időn át folytatott észleleteink daczára is bajos dolog volna körvonalozni. Európa, Afrika és Ázsiának úgyszólván valamennyi ösmertebb ragadozó speciése, hazánk egyik-másik táját, ha nem másként, hát átvonulóban érinti. A kunyhó-vadászatok bőséges alkalmat nyújtanak tehát az idevágó tanulmányozásokra.

Kitanult vén sasok, keselyűk és kányákkal szemben czélszerű az uhu-kunyhót döggel kombináltan, esetleg a döggkunyhót, vendégszereplő uhuval kombináltan felállítani akkor, ha azt akarjuk, hogy az eredmény kielégítő legyen. Ilyenkor vagy az uhu mellé teszünk döggöt, legczélszerűbben juhót, nyulat, ebet stb., vagy pedig egy-két uhut helyezünk a döggtest közvetlen közelébe. Ez esetben a felbukkanó ragadozók nem annyira öröklött gyűlöletből támadnak az uhura, hanem inkább mohó kapzsisággal igyekeznek mellőle a prédát elszedni. Döggkítétel esetein kétségtelenül czélszerűbb az óvatos természetű orvmadarakkal szemben a föld szintje alá mélyesztett kunyhó aljába helyezkedni, a hol aztán sok érdekes látványnak lehetünk időnként szemtanui.

Az, hogy eleven, avagy preparált mű-uhuval vonuljunk a kunyhóvadászatra, kétségtelenül befolyást gyakorol a ragadozó szárnyasok magatartására. Támadni egyaránt támadnak, már ha épen kedvük van; mert bizony valamennyi állatspecies közt talán a ragadozó szárnyas a legszeszélyesebb s így a várakozó vadász olykor kemény türelmi próbák osztályrészese lesz. A támadásban eltérés inkább csak akkor nyilvánul, ha a szárnyas már rácsapott a valódi vagy álbagolyra. Addig, a míg csak közeledik, magatartásán eltérőt alig fogunk észlelni. Az, hogy a ragadozók talán csalódtak az uhuban és veszedelmes ellenfél helyett ártalmatlan bábura csaptak, jellemzőbb általános magatartásukon aránylag alig változtat. Annál kevésbé változik a kétfele uhuval szemben a támadók veszedelmes helyzete

akkor, a midőn a vadászfegyver így is, úgy is felvillan előttük. Kétségtelen azért, hogy az eleven bagoly mindenkor nagyobb vonzerőt gyakorolhat a ragadozókra, mint a kitömött: sőt minél élénkebb viselkedésű a bagoly, annál inkább ingerli s ösztönzi a ragadozót a támadásra. Esetenként egy-egy szárnyalt ölyv is ér annyit csalogatónak, mint a kitömött bagoly. Aránylag legkevesebb ügyet vet a ragadozó az üveg szemű mechanikus baglyokra, bár volt rá eset, hogy kitanult vén sasok öktelen dühvel csaptak a műbagolyra is, és azt állványostul együtt szétszedték. A csalódásig hű utánzatban eléállított műbaglyok, melyenket főként a jól ösmert Weber Rudolf-féle haynauai csapdagyár készít, esetenként teljesen beváltak, nem egy helytt.

Mielőtt az egyes szárnyas ragadozók magatartását az uhuval szemben részleteznők, illő dolog az eleven uhu érdekes magatartását is közelebbről ecsetelni.

A méltóságteljesen gunnyaszkodó uhu, egy-egy varju-féle felbukkanására, legfeljebb félrefordítja komoly buksi fejét s egyet-kettőt pislant feléje, unottan.

Sólymok, ölyvek jelenlétére tüstént berzenkedik; szárnyait félkörívben mintegy védőleg feje fölé terjeszgeti; nyakát mélyen behúzza, tollpamacsait hátraszegi, fejével pedig szakadatlanul bólintgat.

Nagyobb ragadozó szárnyasok felbukkanására az összes imént elősorolt tünetek mellett, hatalmas karmaival görcsösen kapkodja a levegőt. Mennyire elámul aztán, a midőn a halálos veszedelmet hozó ellenfél, egy-egy golyótól találva, véresen gurul lábai elé. Megesik azért, hogy a lövéstől csupán súlyos betegre sebzett ragadozó közvetlenül az uhu mellé esik s halálos estében karmaival aztán belé is vágódik. A két ellenfél ilyen véres küzdelmei esetén, akárhányszor nem marad egyéb hátra, mint a küzdő felek hasznosabbikának kimélése szempontjából, a küzdő ellenfeleket köpenyünkkel vagy takarónkkal leborítani s a veszedelmes gomolygot aztán hazaszállítani, a hol az uhuketreczben véglegesen rendezhetjük aztán a küzdelem kimenetelét. Sajnos, akárhányszor az ilyen küzdelmeknek a kipróbált, hasznavehető uhu áldozatául esik.

A kunyhó-vadászat végeztéje nem annyira a tömegöldöklés, mint inkább a káros ragadozó szárnyasok megfelelő távoltartása mellett egyben azok tanulmányozása; a szakadatlan öldöklés és így minden egyes, a látóhatáron felbukkanó szárnyas gyors lepuffantása épen nem vadászhoz illő szórakozás; tudnunk kell az ilyesmiben is mértéket tartani; míg ellenben, ha mindenféle ragadozó szárnyast végleg kipusztítunk, ott a bagolykunyhó felállítása is fölösleges és czéltalan. Ám aztán az ilyen tájék ugyancsak egyhanguvá, unalmassá s egyben, mindennemű ragadozó szárnyas hiányában, a rágésáló féléktől és egyéb kártékony objektumtól ellepett olyan területté is válik, a hol a káros és emellett szapora állatspeciesek veszedelmes arányu jelentkezése soha nem szünő gondokat okozna nekünk. Ha ebből a szempontból mérlegeljük a ragadozók tizedelését, a kunyhóles soha sem lesz unott, annál kevésbé meddő mindazon esetekben, a midőn a bagolylyal való

vadászatot csakis akkor és ott gyakoroljuk, ahol a szárnyasvilág ragadozói tömegesebben jelentkeznek; így tehát támadásuk is veszedelmesebb arányú s e mellett aztán érdekfeszítőbb is.

Befejezésül most már az egyes ösmertebb ragadozó szárnyasoknak a leskunyhóval és a bagolylyal szemben tanúsított viselkedéséről kell megemlékeznünk.

A parlagi sas (*Aquila melanoctus*) az uhuval szemben a leghevesebb támadók egyike. Néha oly villámgyorsan vág feléje, hogy az önfeláldozó bagoly még az esetben is csak jókora csomó véres tollazat árán szabadul a támadótól, ha jól irányzott lövésünk hamarosan végez a hatalmas méretű szárnyassal.

A kőszáli sas (*Aquila chrysaetos*), fölényes ereje tudatában, alig méltatja figyelemre a baglyot. Ha épen mégis leereszkedik olykor annyira, hogy a bagolyra csap, támadása rendszerint villámgyors, e mellett veszedelmes, a mennyiben mélyen bevágja hatalmas karmait az uhuba, úgy hogy ez többnyire áldozatul is esik. Elég gyakori eset az is, a midőn a sas, egyetlen markolással leszakítja az uhu fejét és azt több száz lépésnyi távolig magával vonszolja. Szép számu kőszáli sást ejtett így leskunyhóból néhai Rudolf trónörökösünk is. Ebbeli trofeái legjavát, a Kiskárpátok szélső nyulványainál, a Morva-völgy mellékein szerezte.

A nagy berki sas (*Aquila clanga*) támadása, heveség tekintetében alig marad a két előbb említett atyafiáé mögött; e mellett éktelen lármával tör a bagolyra.

A törpe sas (*Nisaetus pennata minuta*) nesztelen nyugalommal kering egyideig a bagoly körül. Ilyenkor kényelmesen célba vehető.

A réti sas (*Haliaeetus albicilla*) csodásan éles érzékű szárnyas, föl nem tételezhető tehát, hogy a baglyot észre ne vegye; mind a mellett alig tudunk rá esetet, hogy az uhut közelebbi figyelem részesévé tette volna; viszont ha dögöt helyezünk az uhu mellé, korántsem nehéz ezt az óvatos sasfaját közelbe csalni; ilyenkor huzamosb ideig is elidőzik a kunyhó körül.

A kígyász sas (*Circaetus gallicus*) figyelmét a bagoly soha ki nem kerüli. Tartózkodás nélkül tüstént rácsap, mihelyt észreveszi.

A csikolt farku sas (*Nisaetus fasciata Bonelli*) hazánkban ma már vajmi ritka madár. Elégge élénken érdeklődik azért az uhu iránt. Megjelenése úgyszólván nesztelen. Halk szárnyuhogását már csak akkor fogjuk hallani, ha küzdelembe bocsátkozott.

A sólyomfélék közül a bagolynak leghevesebb ellenfele a vadászsólyom (*Falco peregrinus*). Ugyan gyakorlott kezű lövő legyen az, a ki a bagolyra villámgyorsan lecsapó sólymot célba veheti és akkor is sólyom helyett nem az uhut lövi szét. A sólyom rendszerint már túl van a láthatáron, a midőn arra eszmélünk, hogy a bagolynak egy-két súlyos emlékjelet adott. A kunyhóhoz egy és ugyanaz a vadászsólyom alig szokott többé visszatérni.

A kis vadászsólyom vagy fecskefogó (*Falco subbuteo*) részéről, uhuval szemben alig észlelhetünk ellenséges indulatot. Innen van az, hogy a legkritkább esetben időzik a kunyhó táján. Hogy a baglyot támadni

merte volna, erre esetet nem tudok; legfeljebb kissé berzenkedik körülötte.

A verebész sólyom (*Aesalon merillus*) apró testalkata mellett is, fölötte merész temperamentum. Berzenkedik, vak dühvel ront az uhunak; sőt elhibázott lövöldözgetés esetén is, merészen tovább támad. A legvakmerőbb szárnyas ragadozók egyike.

Elkeseredett bagolyellenfél a vörös vérese (*Cerchneis tinnunculus*) is. Támadás közben éktelenül vijjog. Képes a küzdelmet a halálos végkimerülésig folytatni, mindaddig, a míg aztán közbe nem durrantunk.

A kék vérese (*Erythropus vespertinus*) alig törődik a bagolylyal. Távolról ugyan egy-kétszer körülkeringi, ám egyebekben az uhut semmibe veszi. Rendszerint többedmagával szokott ez a szép tollazatú hasznos bogarász ragadozó estalkony beálltára jelentkezni.

A kányák közül a fehérfejű villás kánya (*Milvus regalis milvus*) eléggé érdeklődik ugyan a kunyhók rejtelmei iránt, ám jókora magasságban kering az uhu fölött, úgy hogy lövésre alig kerülhet a sor.

A szürke fejű berki kánya (*Milvus ater* Korschun), óvatosság tekintetében alig különbözik az előbbtől; legfeljebb fészekrakása idején izgatottabb; ilyenkor mérgesen rácsap az uhura.

A darázs- vagy pöszérkánya (*Pernis apivorus*) nem örömet támad. Rendesen lőtávolon kívül párszor körülkering, hogy aztán végleg eltűnjön előlünk az etherben.

A gatyás ölyv vagy gornyó (*Archibuteo lagopus*) a bagolykunyhó körül lelovöldözött szárnyas ragadozóknak aránylag nagy számát szolgáltatja. Közeledését éktelen lármájával már messziről elárulja. Támadás előtt tollait felborzolja és hosszasan készülődik a lecsapásra. Ily módon kezdő vadásznak is lépten-nyomon zsákmányául esik. A heves küzdelem zaja rendszerint a közelbe csalja atyafiságát is; úgy hogy egyszerre több is hatalmunkba kerülhet.

Az egerészölyv (*Buteo vulgaris*) korántsem óvatos, s így a csábitó uhuval vakon fölveszi a veszedelmes küzdelmet.

A herjókák vagy kabák közül a sárgafejű kaba (*Circus aluginosus*) hevesen támad, főként a fiatalabb tojó. Idősebb és így tapasztaltabb hím kabáról nem hallottam, hogy valaha uhura támadt volna. Fészekrakás idejét leszámítva, általában közönyösen tova húznak. Ilyenek a kékes herjókák (*Circus cyaneus*) és a fekete kaba (*Circus unicolor*).

Heves bagolyellenfél a héja (*Astur palumbarius*). Éktelen dühösen támad az uhura; ott tépdesi, a hol éri. Elhibázott lövés zaja vagy felvillanása, a támadás hevében meg nem zavarja; s így előbb-utóbb zsákmányul esik.

Szeszélyes szárnyas a karvaly (*Accipiter nisus*). Egyszer dühösen rácsap a bagolyra, máskor közönyösen tova száll. Néha megint bámulatos nyugalommal telepzik a bagoly mellé, hogy kíváncsian szemlélgesse.

A halvágó, másként halászsas (*Pandion haliaetus*) a bagolytámadók hevesebbjei közé sorolható. Támadását éktelen dühvel kíséri.

A kunyhó iránt érdeklődést tanusít a jégmadár (*Alcedo ispida*) is. Ám a konok halpusztító rendszerint lövonalon kívül tovasuhog s így csillogó szép tollazata vajmi ritkán kerül fegyverünk elé.

Egyebekben a ragadozó szárnyasvilág magatartása a kunyhókkal és az uluval szemben fölötté individuális. Az orvmadarak túlnyomó többsége, általában szeszélyes lévén, hosszas megfigyelések daczára is a jellemző szigoru határvonalakat pontosan megvonni vajmi nehéz feladat.

## Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: *Hreblay* Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

**A lóhere, mint a búzának előveteménye.** A talaj termőképességének a mérve mindig attól függ, hogy mennyi nitrogént és foszfort képes a rajta levő növényzetnek rendelkezésére bocsátani. Mennél jobban képes a növényzet e tekintetbeni szükségletét kielégíteni, annál nagyobb lesz a termés. A talaj káli- és mésztartalma rendszeren olyan nagy, hogy a növényzet ezirányú szükségletét teljesen kielégíti; ezen utóbb említett tápláló anyagoknak egyensúlyban tartása tehát ritkábban képezi a gazdának gondját. Ellenben a talaj nitrogén- és foszfortartalmát állandóan ellenőriznie kell a gazdának s folytonosan odatörekednie, hogy ezen tápláló anyagok ne csak egyensúlyban tartassanak a talajban, hanem mennyiségük folyton szaporíttassék s ez által a termésátlagok folyton fokoztassanak. Ennek nem egyedüli s nem is kielégítő módja az istállótrágyázás, szükséges e tekintetben másként is beavatkoznunk.

A talaj nitrogénanyagának gazdagítása céljából — eltekintve az istállótrágyázás s a chilisalétrom alkalmazásától — pillangós virágú növényeket kell időközönként termelnünk, melyek képesítve vannak a levegő nitrogénjének lekötésére s így a talaj nitrogéntartalmát gazdagítják. Ilyen növény pl. a lóhere, melyet épen ezen tulajdonsága miatt nagyra becsülünk s a búzának előveteményeül szeretjük alkalmazni. Kétségen kívüli dolog, hogy a lóhere a búzának legjobb előveteménye. Rendszeren árpa közé vetjük. Az első évben egyszer kaszáljuk vagy legeltetjük s a következő évben két kaszálás után, vagy ritkábban a harmadik évben búzát vetünk bele.

E szerint tehát következnek sorrendben egy kalászos, az árpa, a mely sekélyen gyökerezik, azután a mélyen gyökerező lóhere, majd ismét a sekélyen gyökerező búza. E három növény közül a lóhere nitrogénban gazdagítja a talajt, ellenben foszfort jelentékenyebb mennyiségben fogyaszt; úgy az előtte termelt árpa is. Miután pedig a lóhere és búza között nincs idő istállótrágyázásra, de nem is nagy szükség van arra, mert nitrogénban amúgy is gazdagított a talaj, okvetetlenül arányba kell hoznunk a talaj megszorított nitrogéntartalmát annak megapadt foszfortartalmával, a mit csak úgy érhetünk el, ha a lóhere után s a búza előtt szuperfoszfát alkalmazásával mesterségesen szaporítjuk meg a talaj

foszfortartalmát is. A helyes arány a talaj nitrogén- és foszfortartalma között akkor fog előállani, ha kat. holdankint 125—130 kg. 16—18% szuperfoszfátot hintünk ki a vetés előtt. Ha ezenkívül a szántási munkálatot is jól végeztük, megtettünk mindent, hogy a lehető legnagyobb termést elérjük s e célból csupán a megfelelő mennyiségű esőre van szükségünk, hogy az a talaj tápláló anyagait oldatba, a növényzet által felhasználható állapotba hozza. (bl.)

## Külömfélék.

**Egészségi tanácsok a földmivelőknek.** Ósváth Albert dr.-t megbizta Darányi Ignác földművelésügyi miniszter úr, hogy írjon a magyar nép számára olyan kis könyvet, mely a népnek beteges állapotában tanácsadója legyen s melyből az olvasó megtanulja, hogy mikor egészsége, épsége veszedelemben forog, mit kell tennie addig is, míg orvost kap, a ki azután betegségében megsegíti. E megbizás eredményeképen a földművelésügyi miniszter úr kiadványai között egy igazán értékes munka jelent meg «Egészségi Tanácsadó, olvasókönyv a magyar földművelő nép számára». Ez a könyv egyszerűen, de elevenen és érdekesen ismertet meg bennünket a hazánkban föllépő összes betegségekkel és azokkal a tennivalókkal, a miket e betegségek megelőzése iránt tennünk kell, vagy a miket az orvos eljöveteleig magunk is megtehetünk. A modern hygiéne szabályait a gyakorlati ember észjárásával idomítja a falusi földművelő nép életviszonyaihoz és gondos tanácsai kiterjednek nemcsak a lakás tisztántartására és szellőztetésére, hanem a fogak kimélésére, az evésnél követendő egészségügyi szabályokra, a tüdővéstől való óvakodásra, a sebek tisztántartására stb. is. Az egyes betegségek során megismertet bennünket az emberi szervezet legfontosabb részeivel, működésükkel és a megóvásuk érdekében szükséges tennivalókkal. A betegek ápolásának tudnivalóit külön fejezetben tárgyalja, a melynek gyakorlatilag különösen fontos része népünk ismert szokásai közepette a gyermekágyas asszonyok gondozása. A szesz italok szerepét az egészségi változásokban meggyőző világossággal mutatja be. A könyv tartalmának tudományos értékét Kétly Károly egyetemi tanár elismerő bírálata igazolta, egyszerű és mégis érdekes előadási modora pedig a szerző irodalmi készségét és izlését dicséri. Minden művelt nemzetnek van már egy olyan népszerű egészségi tanácsadója, a melyből a művelődésnek és kulturális haladásnak igen sok értékes gyümölcse fakadt. Nálunk a most ismertett könyvecske fogja elvinni az egészség megóvásának és helyreállításának fő tudnivalóit a falukba, a pusztákra, a tanyákra, melyeknek egyszerű népe bizony nagyon keveset tud a modern hygiéne szabályairól és melynek körében az e tudnivalók útján elkerülhető vagy könnyen gyógyítható betegségek és sérülések sok áldozatot szednek. A 148 lapra terjedő könyvecske árát a földművelésügyi miniszter ur közérdekű céljához képest mindössze hatvan



fillérben szabta meg. Lelkészek, tanítók, községi jegyzők egyszerű levélbeli megkeresésre a földművelésügyi miniszteriumtól ingyen kapják.

**Eleven nyulak befogása a Csalában.** A mezei nyúl tenyésztése hova-tovább nagyobb méreteket ölt nemcsak a külföldön, hanem hazánkban is. Hazai vadászterületeink tulajdonosai és bérlői a nyúltenyésztés fontosságát már rég fölismerték s évek óta arra törekednek, hogy saját nyúlállományukat idegen területekről beszerzett tenyészanyaggal felfrissítsék s nemesítsék.

Külföldi vadtenyésztők különös előszeretettel vásárolják éppen a magyarországi nyulakat, mert ezek a szakszerű tenyésztés céljaira a legalkalmasabbaknak bizonyultak.

A «Vadászlap» legutolsó számában egy külföldi szaklap nyomán a következőket olvassuk: «Közeledik az idő, a mikor a vadász vadállományának regenerálásához fog s miután ezen a téren sok évi tapasztalataim vannak, azt hiszem, csak jó szolgálatot teszek, ha ezekről beszámolok. Mindjárt elsősorban hangsúlyoznom kell, hogy a csehországi mezei nyulakkal kevésbé csináltam olyan jó tenyészeteket, mint a Magyarországból valókkal. Én tehát mindenkinek csak azt ajánlhatom, hogy Magyarországból szerezz be tenyésznyulait, még pedig azért, mert a magyarországi nyúl ellentállóbb s igénytelenebb, s ott is jól tenyészik, a hol kevésbé talál dús és változatos eledelre, a csehországi ellenben csak olyan helyeken marad meg, a hol kiterjedt cukorrépa-földek vannak, mert hazájában jóformán csak ez képezi főeledelét. Mindenesetre öröndetes, hogy a mi nyulainknak telepítési célokra való kiváló alkalmasságát külföldön ilyen félreerthetetlen nyilatkozatokkal elismerik s ez a körülmény az élő vadkereskedést bizonyára csak fokozni fogja.»

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter úrnak a közgazdaság minden ágára kiterjedő gondoskodását dicséri, hogy az eleven nyulak értékesítésének kérdésével most már az állam is belterjesen kezd foglalkozni.

A kezdeményező lépések már meg is történtek s mult hó utolsó napjaiban a lippai m. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó csálai erdőgondnokság csálai vadászterületén 340 darab eleven nyulat fogtak be. A befogásnál a vadászterdei erdőőri szakiskola növendékei is résztvettek, oly célból, hogy a nyúlbefogásnál használatos eszközökkel s szerszámokkal, valamint az egész eljárással gyakorlatilag megismerkedhessenek. (S. K.)

### Szerkesztői üzenetek.

**D. F. 1.** Elsősorban is tudni kellene, mily gilisztáról van szó, a bélérgyek mely fajtájáról, mert a gyógykezelés a szerint változik, valamint a védekezés is. Ezt mindenesetre jó volna valamely állatorvossal megállapíttatni vagy a bélsárból kivett gilisztát kérelem kapcsán a Természettudományi Társulatnak megküldeni, a ki azt díjtalanul meghatározhatja (Budapest, VIII., Esterházy-utca 14—16). Tessék azonban megkísérlni a moslékba, egy-egy sertésre 25—30 gr. ricinus olajat számítva bekeverni, azonkívül 5—15 gr. areca dió-port is belekeverni. Háziszerképen ajánlatos 25—50 drb. tökmagot adni a sertésnek. Lehet azonkívül 20—30 gr. páfránygyökér-port is az eledel közé keverni. Az ürüléket, trágyát el kell takarítani és kitisztítani. — 2. Az internátusok

valószínűleg a legközelebbi tanévben már meg fognak nyílni. A mint erről bizonyosat fogunk tudni, nem fogunk késni azt olvasóinkkal közölni.

**P. F.** Vadászati zsebnaptár külön vadörök részére nincs. Kőváry János: «Vadásznaptár»-a ifj. Nagel Ottó könyvkereskedésében Budapesten (Museum-körút 2. szám) 3 koronáért szerezhető meg.

**L. J. 1.** «Erdőőri szolgálati könyv» kemény táblába bekötve «Munkás- és fuvarosnapló» melléklettel együtt a Franklin-Társulatnál Budapesten (IV., Egyetem-utca 4 sz.) darabonként 2 koronáért, a kieserélhető «Munkás- és fuvarosnapló» pedig külön darabonként 1 koronáért kapható. — 2. Emil Böhlmerle: Forstliche Kalendertafel, ára 3 K 20 f.; Gusztáv Hempel: Taschenkalender für Forstwirte, ára 3 K 20 f.; mindkettő Frick Vilmos könyvkereskedőnél Wien (Graben) kapható. Az Országos Erdészeti Egyesület kiadásában megjelenő Erdészeti zsebnaptárt lapunk előfizetői 2 K áron kapják.

**B. A. 1.** Az egész közlemény ismerete nélkül birálatot nem mondhatunk. Sziveskedjék a dolgot röviden és tömören megírni, akkor aztán tudatni fogjuk, hogy közölhető-e vagy sem.

**1176. számú előfizető.** A m. kir. földművelésügyi miniszterium f. évi állami költségvetésébe felvett összegek csakis az államerdők szolgálatában levő alkalmazottak javadalmazását érintik, tehát a közalapítványi erdőlegények és segéderdőőrökre nem vonatkoznak.

### Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1909. évi január hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Árva vm. alispánja 40 K, Apatini erdőhivatal 128 K, Brassó város 12 K, Bende Mihály 8 K, Budapest főváros 20 K, Bellatinci urad. erdőszet 12 K, Besztercebányai erdőigazgatóság 360 K, Bártfa város hd. 17 K 95 fillér, Bustyaháza erdőhivatal 296 K, Besztercebányai erdőigazgatóság hd. 13 K 31 fillér, Csábrági fghi erdőgondnokság 8 K, Divényi urad. erdőfelügyelőség 12 K, Danis Lajos 8 K, Deveseseri uradalom 20 K, Dobsina város hd. 12 K 55 fillér, Engländer és Trsa K 21-60, Gödöllői erdőhivatal 152 K, Herczegszántói fghi erdőgondnokság 16 K, Kilián Frigyes 68 K, Kolb Gyula 6 K, Kolozsvári erdőigazgatóság 372 K, Kis-Küküllő vm. alispánja K 7-98, Lippai főerdőhivatal 352 K, Lugosi erdőigazgatóság 316 K, Liptóújvári főerdőhivatal 288 K, M.-szigeti erdőigazgatóság K 4-77, M.-szigeti erdőigazgatóság 392 K, Nagy-Küküllő vm. alisp. K 51-78, Olsechow hd. 5 K, Orsovai erdőhivatal 136 K, Papp Sándor 8 K, Pécs város K 10-80, Rimamurányi vasmű r. t. 16 K, Schmidt Ferencz (Sz) 44 K, Schmidt Ferencz 8 K, Susáki erdőhivatal 12 K, Ungvári főerdőhivatal 92 K, Veszprémi püsp. erdőhivatal 20 K, Veszprém vm. alisp. 24 K, Vallás- és közoktatásügyi miniszterium K 16-51, Zágrábi erdőigazgatóság 20 K, Arad vm. alisp. 44 K, Bustyaháza erdőhiv. hd. K 14-31, Egyesült üveggyárak hd. K 10-99, Leibitz város hd. 6-55, Tótszás erdőhivatal 256 K, Szabadka város 47 K 78 f.; Selmező város erdőhiv. 36 K, Tordai adóhiv. hd. K 11-49, Kőrmőz város hd. K 12-55.

**1 koronát fizettek:** Balogh Ferencz, ifj. Bonicz Sándor, Csomoss István, Csányi Antal, Farkesku Vincez, Györke József, Horváth András, Harbács György, Jellinek István, Kovács Pál, Mojzer József, Novák Ferencz, Szalay Lajos, Szmdia András, Zier Árpád, Zsimán László, W. Zsigó Gyula, Bárdos János, H. Szabó Ferencz.

**2 koronát fizettek:** Antal Imre, Baka János, Burger János, Buzi József, Barna József, Benesik Mihály, Bóna Endre, Bezzeda János, Bokor András, Béky Albert, Belyák Pál, Budári Ferencz, Barb János, Boeskey József, Boksay György, Bencze Vincez, Bözner István, Banciu Miklós, Bohus Károly, Bokányi István, Baka János hd. (1-99 K), Csikovicz A., Cservenka Márton, Csányi János, Deák Ferencz, Erdős Károly, Ernyey Károly, Erdődi István, Fuchs Pál, Fűrődés István, Fasanek János, Ferenczy Pál, Földi Antal, Fogács M., Gósa Dénes, Gajda Gábor, Gurzó Söfrán, Greisinger András, Grossmann N. (K 1-70), Granzer Jenő, Gaal János, Gallasz András, Haupricht Mihály, Hölzl István, Horváth József, Holler Ferencz, Holler Péter, Hagovszky József, Haizler Károly, Horváth János, Kacsanovszky József, Keserő László, Kocsis Lajos, Kovács Lajos, Krátky Lajos, Kaprucsn János, Kiss Imre, Keresztély Ferencz, Kovács Miklós, Kozák Tivadar, Kozarov Milán, Kropacek Lajos, Kalmár Tivadar, Kiss Imre, Kmel Alajos, Kiss Ferencz, Klinovszky István, Lakotár Miklós, Laszlovics K., Madrák György, Mihaleszk Miklós, Major Nándor, Markovics Vilmos, Morvay János, Mihalics József, Motz István, Naszlady Sándor, Orbán Imre, Pergyik József, Pitonyák András, Pözna Rezső, Parma János, Pasztorek Antal, Pusztai György, Schmidt Béla, Székely István, Széles Gábor, Szűcs József, Székely Pál, Séchtnik Pál, Scholz János, Schullik Frigyes Szedlmayer Pál, Schioup István, Szántó János, Takács István, Tóth R. András, Triff Efrém, Tomcsala István, Veress Ignác, Vargha Antal,

Vantsa Dávid, Varga Gábor, Virányi János, Wolf Gergely, Vaszil László, Visky Ferencz, Winter Gusztáv, Zolnai János, Kovács Sándor, Medveczky Nándor, Németh József, Polják Rezső, Rózsa János, Kovács György, Petrich István, Vancsura Antal, Czigu Miksa.

*4 koronát fizettek:* Arovits Antal, Ávár István, Ács Géza, Bozner Gyula, Barna Péter, Balla János, Berener István, Békely Antal, Bartha Béla, Borbás, Bittó István, Bors János, Barta István, Bobányi M., Berener Jakab, Cseh József, gróf Cziráky uradalma, gróf Degenfeld erdőgondnoksága, Dohnányi Pál, Drozsdják Ferencz, Eleőd Jósza, gróf Esterházy hitb. erdőhivatala, Esztergom vm. alisp., Fislai István, Fónai Mihály, Fábrián Béla, Fahoba Dániel, Farkas Viktor, Fejes István, Gróza János, Galacznán Pál, Györki József, Györy Géza, Hattyár Imre, Hajabász Károly, Hubay Zsigmond, Hurdú György, Harangozó József, Hermann János, Hartmanek Sándor, Hertelendy J., Horák József, Helf János, Huszár Pál, Istvánhegyi erdőgondnokság, Jánosy László, Jászói prép. erdőhivatala, Kovács Pál, Krenis Ferencz, Kotta János, Kócsy János, Kovács János, Kiss János, Kizmann József, Kormány M., Kassa város, Kollar József, Lakatos Pál, Lár István, Lászlóffy Gábor, Lachmann Lajos, Leinvetter M., Lóhn János, Lőrincz Márton, Lonkay Antal, Mayer Gyula, Makky János, M. Lazuri püsp. erdőgondnokság, Murányi Károly, Major Gábor, Magas Dániel, Moénaj D. hd. (K 396), Molnár Lajos, Mihály Demeter, Nagy György, Nagyváradi l. sz. püsp. Sályi, lunkai és kristyóri erdőgondnokságai, Nagyváradi püsp. tenkei és sályi erdőgondnoksága, Nemzur Jenő, Nagy Károly, Nagy Géza, Ötvös Márton, Oláh István, Péch Kálmán, Pécsi püsp. nádasdi erdőgondnoksága, Petényi Keresztély, Pápa-ngodi urad. erdőhivatala, Petrovsky Miklós, Pomóthy János, Paulin Vilmos, Pilisesabai főhercegi urad. intézősége, Puncsin János, Rónay Antal, Rimaszombati földműves iskola, Románci Géza, Róth János, Róthweil Miklós, Selmezi főiskola, Szabó József, Sárga Dezső, Szabadszálás község, Schaschek Nándor, Szamosközy Bálint, Schudich Nándor, Somfai István, Somogyi Ipoly, Stiedl András, Schäffer Pál, Szakoleza város, Sinka István, Tomasovszky Imre, Tomassek Miklós, Tokera János, Tömböly Elek, Teodorovics Ferencz, Tótfalassy Sámuel, Török Antal, Tomesala János, Tótsóvári erdőhivatal, Ujbánya város, Vranai István, ifj. Vedres István, Varga József, Vojtás János, Vigrin József, Viraner Imre, Várkonyi József, Wass József, Wilde Ferencz, Witt Sándor, Werner Ferencz, Zathureczky Géza, Zagyvai erd. hivatal, Zetter G., Zourmeszky Péter, Zakamenei uradalom, Bella János, Rosála Anasztáz, Nagyváradi püsp. ökrösi erdőgond., Orosz László, Szatmárnémeti város, Parapatin János, Feruska István.

## Álláskereslet.

Egy 33 éves, nős, kis család, róm. kath. vallású katonaviselt, szakvizsgázott erdőőr, ki a magyar, német, horvát és szerb (cziril) nyelvet szóban és írásban bírja, kitűnő számoló, a vadászatba s az erdőüzembe vágó műszaki teendőkhöz, valamint az irodavezetésben is jártassággal bír s kisebb birtok önálló vezetését is elvállalja, f. é. április hó 1-re állást keres. Jelenlegi állását nyolcz éve hogy hűségesen és józanul látja el és családi ügyből óhajt más vidékre költözni. Címe megtudható a szerkesztőségénél.

## Pályázati hirdetmény.

Baranya vármegye területén a hegyszentmárton- és magyaregregy kerületi járási erdőőri állásokra pályázat hirdettetik.

Az alkalmazandó járási erdőőrök javadalmazása a következő:

Évi bér 500 kor., lakpénz 120 kor., utiálatvány 240 kor., irodaátalány 20 kor.

A Baranya vármegye közigazgatási erdészeti bizottságához címzett kérvények 1909. évi márczius hó 31-ig a pécsi m. kir. állami erdőhivatalnál nyújtandók be.

A sajátkezüleg írt és 1 kor. bélyegjeggyel ellátott kérvényhez csatolandók:

1., születési bizonyítvány; 2., erkölcsi bizonyítvány; 3., a végzett iskolák bizonyítványai; 4., az erdőőri szakvizsga letételét igazoló bizonyítvány; 5., hatósági orvos által kiállított bizonyítvány, a melyben a folyamodónak ép, erős testalkata különösen jó látó- és hallóképessége

igazolatik; 6., a katonai kötelezettség teljesítését igazoló okmányok; 7., a folyamodónak összes eddigi szolgálatát igazoló bizonyítványok.

A kinevezés egyelőre ideiglenes és a kinevezett állásában, csak a megelégedésre teljesített egy évi próbaidő eltelte után véglegesítettik.

Elkésve érkezett vagy hiányosan felszerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

Pécs, 1909. évi január hó 27-én.

(5. II. 1.)

*Almássy* s. k., m. kir. erdőmester.

43/1909. sz.

## Pályázat.

Besztercze-Naszód vármegyében a besenyői m. kir. járási erdőgondnokság kerületéhez tartozó X-ik védkerületben Szász-Szt.-György községben leendő lakással, 300 K. évi bérrel, 50 K. lakbérrel és 150 K. loátalánnyal javadalmazott, lemondás folytán üresedésbe jött erdőlegényi állomás betöltésére pályázat hirdettetik, a mely állomásra csak olyan egyén pályázhat, a ki:

- magyar állampolgár;
- fedhetlen életű;
- életének 24-ik évét betöltötte;
- az erdőőri szakvizsgát jó sikerrel kiállotta;
- ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett hibátlan beszélő-, látó- és hallóképességgel bír.

Felhivatnak tehát mindazon egyének, a kik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy a fentemlített kellékeket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat a tek. közigazgatási erdészeti bizottsághoz czimezve f. évi február hó 28-ig alulírt m. kir. járási erdőgondnokságnál okvetetlen benyujtsák.

Beszterczen, 1909. évi február hó 7-én.

(9) *Besenyői m. kir. járási erdőgondnokság.*

97/1909. sz.

## Pályázat erdőőri állásra.

A szombathelyi m. kir. állami erdőhivatal kerületében a borostyánkői 600 kor. évi bérrel, 80 kor. évi lakbérrel és 80 kor. évi személyi pótlékkal javadalmazott védkerületi erdőőri állás egy évi próbaidő kikötése mellett betöltendő lévén, az ezen állomást elnyerni óhajtók felhivatnak, hogy saját kezüleg írt, 1 koronás bélyeggel ellátott s Vasvármegye tek. közig. erd. bizottságához intézett kérvényüket *a)* illetőségi bizonyítvánnyal; *b)* hatósági erkölcsi bizonyítvánnyal; *c)* születési anyakönyvi kivonattal *d)* erdőőri szakvizsgái bizonyítvánnyal; *e)* közhatósági orvosi bizonyítvánnyal felszerelve, mely utóbbi okmánnyal folyamodó ép és erős testalkata, jó látó, halló és beszélőképessége igazolandó, a szombathelyi m. kir. állami erdőhivatalhoz folyó év márczius hó 3-ig nyujtsák be.

Pályázók közül előnyben az fog részesülni, ki a hivatalos magyar nyelv teljes bírásának beigazolása mellett még németül is beszél. 34 éven felüli egyén csak az esetben pályázhatik a fenti állásra, ha már az «Országos munkás és cselédségélypénztár» tagja.

Szombathely, 1909. évi február hó 9-én.

(13)

*M. kir. állami erdőhivatal.*

421/1909. sz.

## Pályázati hirdetés.

Alulírott m. kir. főerdőhivatal kerületében egy I-ső osztályu, és egy illetve a kerületben alkalmazott II-od osztályu erdőaltiszt kinevezése esetén, két II-od osztályu erdőaltiszt, továbbá: ha ezen két hely a kerületben lévő I-ső osztályu erdőlegényekkel töltetik be, akkor két illetve az egy betöltetlenel együtt, három I-ső osztályu, előléptetés esetén három II-od osztályu erdőlegényi állás, itteni alkalmazott kinevezése esetén egy I-ső osztályu s előléptetés esetén három II-od osztályu segéderdőri állásra pályázat nyitattik.

Az I-ső osztályu altiszt állással 800 kor. évi fizetés és 200 kor. személyi pótlék, a II-od osztályu altiszt állással 600 kor. fizetés és 100 kor. személyi pótlék, mindkettőre nézve természetbeni lakás, vagy ennek hiányában törvényszerű lakbér és lakbérpótlék, valamint egyéb rendszeresített mellékletmények, az erdőlegényi és segéderdőri állással 500 kor. illetve 400 kor. szegődménydíj, természetbeni lakás vagy ennek hiányában törvényszerű lakbér, és egyéb rendszeresített mellékletmények vannak összekötve.

Az altiszt állásra pályázók az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakvizsga letételét, az államerdészeti szolgálatba ujonnan belépni kívánók, ezen felül ép és erős testalkatukat, különösen jó látó- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos, vagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, továbbá életkorukról és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, végül eddigi szolgálatukat és annak eredményét, nem különben a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való teljes birását igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényüket előljáró hatóságai, esetleg az illető járás politikai hatósága útján folyó évi márczius hó 15-ig alulírott m. kir. főerdőhivatalnál nyújtják be.

Az erdőlegényi állásért pályázók nőtlenségi állapotukat is kimutatni tartoznak.

Ungvárt, 1909. évi február hó 3-án.

(7)

*Magy. kir. főerdőhivatal.*

## Pályázat erdőri állásra.

A mésziaci gör. kel. szerb zárda tulajdonát képező erdőben üresedésbe jött erdőri állásra pályázat nyitattik. Ezen erdőri állás javadalma: évi 720 K készpénzfizetés, szabad lakás, konyhakert és 12 szekér dorong és galya.

Felhivatnak mindazon 35 éven aluli okleveles erdőörök, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy okmányaikkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényüket legkésőbb márczius hó 15-ig alulírt címre küldjék be. A megválasztandó pályázó állását azonnal elfoglalhatja, de legkésőbb április hó 1-én elfoglalni köteles.

Megjegyeztetik, hogy pályázóktól a magyar nyelven kívül a szerb avagy román nyelv ismerete megkívántatik.

Mészics, 1909. évi február hó 2.

(12)

*Gör. kel. szerb Zárdafejlőnökség.*

## Pályázati hirdetés.

Alulírott erdőhivatal kerületében két erdőri állás van üresedésben. Pályázhatnak oly ép, erős, magas hegységi szolgálatra alkalmas testalkattal bíró egyének, kik legalább is erdőri szakiskolát végeztek s a szakvizsga letételére magukat kötelezik. Fialat, nős egyének előnyben részesülnek. Javadalmazás a következő: havi utólagos részletekben esedékes évi 720 korona készpénzfizetés, természetbeni lakás, 24 m<sup>3</sup> házhoz szállított tűzifajárandóság, egy darab tehénnek nyári legelője és szénaittelmény fejében a hivatal által kijelölendő erdei tisztás hasznélvezete.

Nadrág (Krassószörény m.), 1909. évi január hó 27-én.

*A nadrági vasipartársulat  
erdészeti és gazdasági hivatala.*

(4. II. 1.) -

115837/1908. szám.

## Fenyő tutajfa eladás

(fűrészbérletekkel kapcsolatosan és egyezer, illetve ötszáz köbméteres részletekben).

A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság és a bustyaházi m. kir. erdőhivatal kerületében eladásra kerülő fenyő tutajfa Máramarosszigeten 1909 márczius hó 2-án s szükség esetén folytatólag a következő napokon délelőtt 10 órakor kezdődő nyilvános versenytárgyaláson el fog adatni, a következő sorrendben:

### A) Írásbeli versenytárgyalás útján:

1. A máramarosszigeti Margit fűrész 1 évi bérletével kapcsolatosan a tiszaközi és kevelei m. kir. erdőgondnokságok kerületéből az 1909. évben a bocskó—lonkai rakpartokra letutajozandó mintegy 26,000 m<sup>3</sup>. Bánatpénz 26,000 K.

2. A máramarosszigeti Gardány fűrész 5 évi bérletével kapcsolatosan az 1909—1913. években a rahói erdőgondnokságból letutajozandó évi mintegy 12,000 m<sup>3</sup>. Bánatpénz 12,000 K.

3. A bustyaházi fűrész 1 évi bérletével kapcsolatosan a múlt évekből a szinevéri rakpartokon visszamaradt és a bustyaháza—técsői rakpartokon átadandó mintegy 20,000 m<sup>3</sup>. Bánatpénz 20,000 K.

A három fűrész külön-külön értékesítés tárgyát képezi, minélfogva egy és ugyanazon ajánlatban csak egy egy fűrészbérlettel kapcsolatos favétel tárgyalható.

### B) Írásbeli ajánlatokkal kapcsolatos szóbeli versenytárgyalás útján:

I. A bustyaházi m. kir. erdőhivatal kerületéből az 1909. év folyamán a bruszturái és németmokrái m. kir. erdőgondnokságokból a bustyaházi és técsői kincstári rakpartokra letutajozandó 1—60. számú egyezer köbméteres fenyő tutajfa részleteire.

II. A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületéből az 1909. év folyama alatt a bocskó—lonkai rakpartokra letutajozandó mintegy 106,000 m<sup>3</sup> fenyő hasznofának egyezer és 35,000 m<sup>3</sup>-nek ötszáz köbméteres részletekben és pedig:

1. a bogdán—fehértiszai erdőgondnokság 1—54;
2. a vaséri erdőgondnokság 1—35;
3. a feketetiszai erdőgondnokság 1—17. sz. egyezer köbméteres részleteire;
4. a mezőhádi erdőgondnokság 1—70. számú ötszáz köbméteres részleteire.

Minden egyezer, illetve ötszáz köbméteres részlet külön-külön értékesítés tárgyát képezvén, csak azok az írásbeli ajánlatok vétetnek figyelembe, a melyekben külön-külön borítékban csak egy-egy — határozottan megnevezett számú — részletre tételt ajánlat és a melyek a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtatnak be az árverelő-bizottsághoz, avagy a bustyaházai erdőhivatal, illetve a máramarosszigeti erdőigazgatósághoz.

Kikiáltási ár gyanánt a bustyaházai fűrészbérlettel kapcsolatos szinevéri fánál a tiszai szokványárak, a többi fánál a tiszai szokványárak 30 százalékos felemeléssel állapították meg.

Az írásbeli ajánlatokban a kikiáltási árakon felül egész és tizedrész %-okban teendő az ajánlat, még pedig számokban és betűkkel.

Az árverési és szerződési feltételek a m. kir. földmivelésügyi miniszterium erdészeti segédhivatalában, a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál, a bustyaházai erdőhivatalnál, valamint a két kerület valamennyi erdőgondnokságainál és a bocskói faraktárgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők és kívánatra az érdeklődőknek a máramarosszigeti erdőigazgatóság, illetve a bustyaházai erdőhivatal által meg is küldetnek.

Az árverési és szerződési feltételek ezen felül a következő városok, illetve községek előjárásaihoz is megküldettek: Tiszaujlak, Beregszász, Vásárosnamény, Tokaj, Tiszaluc, Tiszafüred, Tiszalök, Fegyvernek, Poroszló, Törökszentmiklós, Szolnok, Tiszaföldvár, Csongrád, Szentés, Hódmezővásárhely, Szeged, Makó, Törökkanizsa, Zenta, Óbecse, Törökbecse, Tittel és Zimony.

Az írásbeli ajánlatokhoz használandó űrlapok a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál, illetve a bustyaházai erdőhivatalnál a jelentkezőknek díjtalanul adtnak ki.

(6) *M. kir. földmivelésügyi Miniszter.*

## Uhu

(2.—1.)

baglyot veszek és cserélek vizslakölyökkel, vagy foxterrierrel. Drávatamási, (Somogy m.) Stark főerdész.

## Veszek bőröket és pedig:

Nemes nyest (sötét) .....	35—40 kor.
„ „ (világos) .....	28—32 „
Kőnyest .....	24—30 „
Róka .....	6—10 „
Róka (erdélyi, egész prima) .....	10—15 „
Vadmacska .....	4—8 „

ELKAN GYULA szücsmester, Budapest, VII., Károly-körút 19.

Saját magpergetőjében termelt legmagasabb csiraképességű

## tülevelű magvakat,

kitűnő minőségű

## lombfa-magvakat,

kocsányos és kocsánytalan tölgyakkot, fűmagvakat, valamint répa-, here- és egyéb gazdasági magvakat ajánl (3. V. 2.)

**FARAGÓ BÉLA** cs. és kir. udv. szállító magyar magpergetőgyára, erdészeti csemetekertjei

Zalaegerszegen.

## Veszek bőröket

és pedig: nyuszt kor. 36—37; nyest kor. 26—27; vidra kor. 26—27; görény kor. 3:5—4:5; róka kor. 9—10; vadmacska kor. 2—6:5; nyúl kor. 0:5. — Zágráb, Ferencz József-tér 15, sz.

(11.)

*Mocnáj D.* nyug. erdőmester.

## Gazdáknak és baromfitenyésztőknek

nélkülözhetetlen segédkönyvek a

**Hreblay Emil** állattenyésztési m. kir. felügyelő és lapunk rovatvezetője által irt

### baromfi- és házinyul-tenyésztési szakmunkák:

- |   |                       |
|---|-----------------------|
| 1. Általános tudnivalók                                       | III. kiadás ára 1.— K |
| 2. Baromfitenyésztés  | I. „ „ 5.— „          |
| 3. Tyuktenyésztés   | II. „ „ 3.— „         |
| 4. Pulykatenyésztés   | II. „ „ 3.— „         |
| 5. Lud- és kacsatenyésztés                                    | I. „ „ 3.— „          |
| 6. Baromfiak hizlalása  | II. „ „ 1.50 „        |
| 7. Baromfitermékek értékesítése                               | „ 2.— „               |
| 8. Az ezüst szörmenyul tenyésztése és értékesítése. I. kiadás | „ 2.— „               |



E nyolcz munka a «Baromfitenyésztés» heti szaklap kiadóhivatalában **Kolozsvár** Ferencz József-u. 5. II. 8. az erdészeti altisztek s egyéb alkalmazottak által postautalványon megrendelve fele árban kapható. (1.—7.)

## Kérje Ön



ingyen és bérmentve

az én gazdagon illusztrált főkatalógusomat **3000 ábrával** órák-, arany-, ezüst- és zenemű-árúkról stb., stb.

Első óragyár Brűxben

Konrad János cs. és kir. udv. szállító

Brűx 591 (Csehország).

Valódi svájci nikkell anker-remon-toir-óra Roskopf-Patent szerkezet K 5.—, 3 drb K 14.—, bejegyzett «Adler-Roskopf» nikkell anker-remon-toir-óra K 7.—, Valódi ezüst remon-toir-óra, nyitott K 8.40. **Nincs kockázat!** — Kicsérelés megengedve vagy a pénz vissza!

Egy- és kétéves kocsánytalan

## tölgycsemetéket

megvételre keresek.

Ajánlatok «A» jelige alatt a kiadóhivatalba küldendők. (8. II. 1.)

## HIRDETÉSEK főlvetetnek

a kiadóhivatalban

Budapest, V., Alkotmány-utca 6.

Saját telepein nevelt, kitűnően fejlődött, erdősítési célokra alkalmas

## tű- és lomblevelű csemetéket

gyümölcsfákat, válogatott fajokban díszfenyőket, sorfákat, élősövény-csemetéket ajánl

**FARAGÓ BÉLA** cs. és kir. udv. szállító magyar magpergetőgyára, erdészeti csemetetelepei

Zalaegerszegen. (3. V. 2.)

Alkalmi vétel:

több millió tölgycsemete 20—150 cm. magasságban, 50000 drb díszbokor 1 1/2—3 m. „ 20000 „ díszfenyő 1/2—3 m. „